

מראי מקומות פרשת בשלח תשפ"א
בירור הניצוצות - נסיון העושר והעוני

הרב שבתי סלבטיצקי שליט"א

רש"י שמות כ"ב ט"ו : ויסע משה. (מכילתא) הסיען בעל כרחם שעטרו מצרים סוסייהם בתכשיטי זהב וכסף ואבנים טובות (מכילתא) והיו ישראל מוצאין אותם בים וגדולה היתה ביזת הים מביזת מצרים...לפיכך הוצרך להסיען בעל כרחם:

כלי יקר שם : ויסע משה את ישראל. פירש"י ויסע הסיעם בעל כרחם, לפי שלא רצו לפרוש מן ביזת הים והיה משה מתירא פן ריבוי העושר יביאם לידי חטא, ומעשה העגל יוכיח כי רוב זהב שהושפע להם היה סבת עשייתו ע"כ הסיעם בעל כרחם,.....ושלא יהיו ראויין לקבל התורה, כי התורה והעושר בורחים זה מזה והם כצרות זו לזו. ע"כ הסיעם בעל כרחם.

ליקוטי שיחות חלק כ"א עמוד 77

ברכות ט' א' : דבר נא באזני העם וישאלו איש מאת רעהו ואשה מאת רעותה כלי כסף וכלי זהב. אמרי דבי רבי ינאי אין נא אלא לשון בקשה אמר ליה הקב"ה למשה בבקשה ממך לך ואמור להם לישראל בבקשה מכם שאלו ממצרים כלי כסף וכלי זהב שלא יאמר אותו צדיק ועבדום וענו אותם קיים בהם ואהרי כן יצאו ברכוש גדול לא קיים בהם. אמרו לו ולואי שנצא בעצמנו. (ויש נוסחא בעצמותינו) משל לאדם שהיה חבוש בבית האסורים והיו אומרים לו בני אדם מוציאין אותך למחר מבית האסורין ונותנין לך ממון הרבה. ואומר להם בבקשה מכם הוציאוני היום ואיני מבקש כלום:

הרשב"ם, שמות ג', כב : "ושאלה אשה משכנתה" – במתנה נמורה וחלוטה, שהרי [כתוב] "ונתתי את חן העם", כמו: "שאל ממני ואתנה גוים נחלתך". זהו עיקר פשוטו.

ברכות ט ב ק' וישאלום א"ר אמי מלמד שהשאלום בעל כרחם איכא דאמרי בעל כרחם דמצרים. וא"ד בעל כרחם דישראל. ... מ"ד בעל כרחם דישראל משום משוי:

סוטה ב' א' : אמר רב יהודה אמר רב ארבעים יום קודם יצירת הולד בת קול יוצאת ואומרת בת פלוני לפלוני בית פלוני לפלוני שדה פלוני לפלוני.

תלמוד בבלי מסכת מועד קטן דף יח/ב

והאמר רב יהודה אמר שמואל בכל יום ויום בת קול יוצאת ואומרת בת פלוני לפלוני שדה פלוני לפלוני

רוח אלוקים מרחפת רפ"ח מת שמתו רפ"ח ניצוצות וירדו למטה. ובמצרים עלו ר"ב ניצוצות עי' מגלה עמוקות אופן נ"ח וספר המאמרים תרפ"ט בד"ה "מה טובו" ס"ג – ובספר המאמרים קונטרסים ע' 96 ובכ"מ.

כפתור ופרח לרבנו אשתורי הפרחי (פ"ה) "אני משה בן מימון העובר בכל יום בג' לאוין שבתורה" ומשום שהיה אנוס לישב במצרים לפי שנתמנה לרופאו של מלך, ומשום גזירת מלכות לא הוה בידו לעלות לא"י והיה חותם כן. ויש מרבתינו האחרונים שפקקו בשמועה זו ממה שלא נמצא זכר לכל זה באגרות הרמב"ם המצויות תח"י.

כתר שם טוב ריח "התורה חסה על ממונם של ישראל, ולמה כך, כי זה כלל גדול שכל דבר שאדם לובש או אוכל או משתמש בכלי, הוא נהנה מהחיות] >מהרוחניות [שיש באותו הדבר, כי לולא אותו הרוחניות לא היה שום קיום לאותו דבר, ויש שם ניצוצין קדושים השייכים לשורש נשמתו, וכשהוא משתמש באותו הכלי או אוכל מאכל אפילו לצורך גופו, הוא מתקן הניצוצין, כי אח"כ עובד כה >בכח ההוא שבא לגופו מלבוש או מאכל או שאר דברים, ובוה הכח עובד להשי"ת, נמצא מתקנם] מתוקנים. [לכך פעמים שיאבד ממנו הדבר ההוא, שכשכלה כבר לתקן כל הניצוצין שהיו באותו הדבר השייכים לשורש נשמתו, אז לוקח ממנו השי"ת אותו הכלי ונותן לאחר, ששייכים הניצוצות הנשארים באותו הכלי לשורש של אחר שהוא משורש נשמתו".

ב"ק קיט. א"ר יוחנן כל הגוזל את חבירו שוה פרוטה כאילו נוטל נשמתו ממנו.

חולין צא. ויותר יעקב לברו – אמר רבי אלעזר שנשתייר על פכין קטנים. מכאן לצדיקים שחביב עליהם ממונם יותר מגופם. וכל כך למה? לפי שאין פושטין ידיהן בגזל."

ברכות לב. וְדִי זָקֵב דְּבִי רַבִּי יִנְאִי אִמְרִי.. מאי 'ודי זהב'? אמרי דבי רבי ינאי, כך אמר משה לפני הקדוש ברוך הוא: רבונו של עולם, בשביל כסף וזהב שהשפעת להם לישראל עד שאמרו די הוא גרם שעשו את העגל.

בברכות (נז:): דג' דברים מרחיבין דעתו של אדם דירה נאה, אשה נאה, וכלים נאים. [וע"ש בח"א מהרש"א שכ' די"א ד"מחריבין" דעתו של אדם

במדרש תהלים סוף פ' עג " לעתיד אדם הולך ללקוט תאנה בשבת, היא צווחה אמרה שבת היום... במסכת תענית יא א': "אבני ביתו של אדם וקורות ביתו מעידים בו שנאמר: "כִּי אֶבֶן מִקִּיר תִּזְעַק,

בתוספתא מסכת מנחות (פרק יג) אמר ר' יוחנן בן תורתא ירושלם בניין הראשון מפני מה הרבה? מפני עבודה זרה וגלוי עריות ושפיכות דמים שהיה בתוכה. אבל באחרונה מכירין אנו בהן שהן עמלין בתורה וזהירין במעשרות. מפני מה גלו? מפני שאוהבין את הממון ושונאין איש את רעהו. ללמדך שקשה שנאת איש את רעהו לפני המקום ושקלה הכתוב כנגד עבודה זרה וגלוי עריות ושפיכות דמים